

KLAGANDE

Markona AB, 556483-3654

Ombud: Advokat Daniel Svensson
Advokatfirman Wijk & Nordström AB
Box 1022
751 40 Uppsala

MOTPARTER

1. Uppsala kommun
2. Uppsala Vatten och Avfall AB, 556025-0051

Ombud för 1-2: Stadsjurist Mats Sandmark
Uppsala kommun
Kommunledningskontoret
753 75 Uppsala

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Uppsalas dom den 31 maj 2013 i mål nr 1442-13,
se bilaga A

SAKEN

Offentlig upphandling

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

1. Kammarrätten avslår överklagandet.
2. Kammarrättens interimistiska beslut den 11 juni 2013 upphör därmed att gälla.

KONKURRENSVERKET	
2013-12-03	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

YRKANDEN M.M.

Markona AB yrkar att kammarrätten beslutar att upphandlingen får avslutas först efter att rättelse vidtagits bestående i att bolaget inte ska uteslutas från kvalificeringsprövningen och att en ny anbudsutvärdering görs och nytt tilldelningsbeslut fattas. I andra hand yrkar bolaget att upphandlingen ska göras om. Till stöd för sin talan anför bolaget bl.a. följande.

Bestämmelsens huvudsakliga syfte är att den upphandlande myndigheten ska kunna undvika att sluta avtal med en leverantör som under avtalets löptid riskerar att begå ytterligare allvarliga fel i sin yrkesutövning till men för kontraktets fullgörande. Det fel som läggs bolaget till last tar inte sikte på bolagets verksamhet och saknar helt relevans för den aktuella upphandlingen. I vart fall är det inte fråga om något allvarligt fel. I det hänseendet ska överträdelsens omfattning och felets svårighetsgrad beaktas. Avgiften har av Konkurrensverket bestämts till fyra procent, vilket innebär att det rör sig om den nedre hälften av allvarlighetsskalan.

Konkurrensverket har vidare inte konstaterat att det har varit fråga om en mycket allvarlig överträdelse utan angett att vissa omständigheter talar för att bedöma överträdelsen som mycket allvarlig.

Avgiftsföreläggandet kan mot bakgrund av dess likheter med en förlikning inte vara att jämföra med beslut med likvärdig effekt som dom. Bolaget valde av affärsmässiga skäl att acceptera avgiftsföreläggandet men instämde inte i Konkurrensverkets bedömning av omständigheterna som ledde till föreläggandet.

Överträdelsen är en följd av oaktsamhet. Att bestraffa bolaget ytterligare genom uteslutning från upphandlingen saknar all proportionalitet. Det kan omöjligen ha varit lagstiftarens avsikt att ett bolag som redan har erlagt avgift för en överträdelse av konkurrenslagens bestämmelser för obestämd

framtid ska vara förhindrad från att delta i offentliga upphandlingar. Genom att bolaget har uteslutits från upphandlingen har bolaget lidit, eller riskerat att lida, skada.

Uppsala kommun och Uppsala Vatten och Avfall AB (kommunen) bestrider bifall till överklagandet och hänvisar till vad som tidigare har anförts med tillägg av bl.a. följande.

Deltagande i en kartell kan enligt Konkurrensverket utgöra grund för uteslutning på grund av allvarligt fel i yrkesutövningen. Konkurrensverket utfärdar endast avgiftsförelägganden i fall när det står klart att det inte finns några betydande osäkerhetsmoment beträffande utgången av en alternativ domstolsprocess. Detta innebär att ett avgiftsföreläggande inte bör komma i fråga när sakomständigheterna rörande överträdelsen är oklara, även om det aktuella företaget medger överträdelsen. Kommunen är av uppfattningen att avgiftsföreläggandets bevisvärde är mycket högt. Härtill kommer att bolaget har vitsordat de sakomständigheter som anføres i föreläggandet.

Enligt punkt 3.3 i förfrågningsunderlaget ska anbudsgivaren vara fri från hinder för deltagande enligt 10 kap. 1 och 2 §§ lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU. Om kommunen inte hade uteslutit bolagets anbud från prövning hade detta inneburit att kommunen inte hade följt ska-kravet och därigenom brutit mot likabehandlingsprincipen. Mot bakgrund av syftet med uteslutningsreglerna i 10 kap. 2 § LOU och med hänsyn till överträdelsens svårighetsgrad, karaktär och tillvägagångssätt och den tid som förflutit sedan överträdelsen begicks, kan det inte anses strida mot proportionalitetsprincipen att utesluta bolaget från upphandlingen. Någon mindre ingripande åtgärd för kommunen att vidta har inte funnits.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Den upphandlande myndigheten har bevisbördan för att påstådda missförhållanden föreligger. Huvudfrågan i målet är om kommunen kan anses ha fullgjort denna bevisbördan och således haft rätt att utesluta bolaget från en offentlig upphandling med hänvisning till att bolaget gjort sig skyldigt till ett allvarligt fel i yrkesutövningen enligt 10 kap. 2 § första stycket 4 LOU. Kommunen har som grund för uteslutningen av bolaget åberopat ett godkänt avgiftsföreläggande avseende överträdelse av förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete enligt 2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579).

Allvarligt fel i yrkesutövningen

I ett beslut från den 26 september 2013, mål nr 4266-12, fastslår Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) att deltagande i förfaranden med osanna fakturor i syfte att bl.a. betala löner till svart arbetskraft måste anses vara ett sådant allvarligt fel i yrkesutövningen som kan leda till uteslutning från en upphandling. I beslutet återges vissa delar av EU-domstolens dom i mål C-465/11 (Forposta-domen).

”Av Forposta-domen framgår att begreppet allvarligt fel i yrkesutövningen omfattar alla felaktiga ageranden som inverkar på den ifrågavarande aktörens trovärdighet i professionellt avseende och inte endast överträdelser av i strikt mening etiska regler för den yrkesgrupp som aktören tillhör (punkt 27).”

Kammarrätten gör följande bedömning.

Syftet med reglerna om offentlig upphandling är bl.a. att säkerställa fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital på EU:s inre marknad så att upphandlande myndigheter och enheter i Europa på ett öppet sätt ska kunna utnyttja konkurrensen och tillvarata det offentligas medel på bästa möjliga sätt. Kammarrätten anser att överträdelse av förbudet mot

konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 § konkurrenslagen är ett sådant allvarligt fel i yrkesutövningen som kan leda till uteslutning från en upphandling enligt 10 kap. 2 § första stycket 4 LOU.

Beviskrav och bevismedel

I LOU och EU-direktiv anges att det är den upphandlande myndigheten som ska visa respektive styrka att leverantören gjort sig skyldig till allvarligt fel i yrkesutövningen. Det framgår av EU-domstolens praxis att det inte fordras en lagakraftvunnen dom för att slå fast att ett fel i yrkesutövningen har begåtts. HFD uttalade vidare i nämnda beslut från den 26 september 2013 att beslut om uteslutning från en offentlig upphandling inte kan jämföras med beslut som en myndighet fattar inom ramen för sin tillsynsverksamhet etc. HFD:s slutsats beträffande styrkan på bevisningen var att det för uteslutning bör vara tillräckligt att den upphandlande myndigheten gör sannolikt att leverantören gjort sig skyldig till allvarligt fel i yrkesutövningen.

Som tidigare angetts har kommunen som grund för uteslutning av bolaget åberopat ett godkänt avgiftsföreläggande utfärdat av Konkurrensverket.

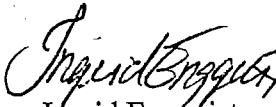
Kammarrätten konstaterar att ett godkänt avgiftsföreläggande är en exekutionstitel enligt 3 kap. 1 § utsökningsbalken och får verkställas som en lagakraftvunnen dom. Genom att åberopa avgiftsföreläggandet har kommunen fullgjort sin bevisbörda i frågan om att bolaget gjort sig skyldigt till överträdelsen enligt föreläggandet. Kammarrätten anser vidare att överträdelsen har en sådan svårighetsgrad och karaktär att den utgör ett sådant allvarligt fel i yrkesutövningen som avses i 10 kap. 2 §

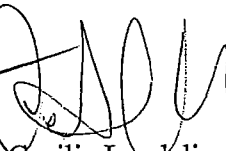
första stycket 4 LOU och som utgör grund för uteslutning från upphandlingen i fråga.

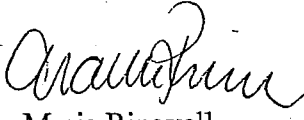
När det sedan gäller frågan om det kan anses proportionerligt att lägga överträdelsen till grund för uteslutning bör den tid som har förflutit från tidpunkten mellan överträdelsen och uteslutningen beaktas. Det kan konstateras att Konkurrensverkets avgiftsföreläggande är daterat den 1 december 2011 och avser överträdelse som har begåtts någon gång under perioden den 18 mars 2010 till den 23 april 2010. Kommunens uteslutningsbeslut meddelades den 11 mars 2013. Enligt kammarrättens mening kan med hänsyn till felets svårighetsgrad och karaktär den tid som har förflutit inte anses så lång att det strider mot proportionalitetsprincipen att utesluta bolaget från den aktuella upphandlingen (jfr RÅ 2010 ref. 79). Bolagets överklagande ska därför avslås.

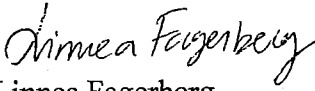

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 9).

Ingrid Engquist
kammarrättsråd
ordförande

Cecilia Landelius
kammarrättsråd
referent

Maria Ringvall
kammarrättsråd

Linnea Fagerberg
föredragande

SÖKANDE

Markona AB, 556483-3654

Ombud: Advokat Daniel Svensson
Advokatfirman Wijk & Nordström AB
Box 1022
751 40 Uppsala

MOTPARTER

1. Uppsala kommun, Kommunledningskontoret, Upphandling
753 75 Uppsala

2. Uppsala Vatten och Avfall AB, 556025-0051
751 44 Uppsala

SAKEN

Lagen om offentlig upphandling, LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten avslår ansökan om överprövning.

BAKGRUND OCH YRKANDE

Uppsala kommun tillsammans med Uppsala Vatten och Avfall AB (kommunen) genomför en öppen upphandling gällande inhyring av anläggningsmaskiner med förare, dnr 12-060 (upphandlingen). Av det tilldelningsbeslut som meddelats den 11 mars 2013 framgår att **Markona AB** (Markona) har uteslutits ur upphandlingen på den grunden att bolaget gjort sig skyldigt till allvarligt fel i yrkesutövningen. Felet har bestått i att bolaget överträtt förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579), KL, genom att ingå avtal eller tillämpa samordnat förfarande som haft till syfte att hindra, begränsa, eller snedvrída konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt.

Markona begär överprövning av upphandlingen och yrkar i första hand att upphandlingen får avslutas först efter att rättelse vidtagits. Rättelsen ska bestå i att Markona inte ska uteslutas från kvalificeringsprövningen och att en ny anbudsutvärdering görs varvid ett nytt tilldelningsbeslut fattas. I andra hand yrkas att upphandlingen ska göras om.

Kommunen motsätter sig bifall till bolagets ansökan om överprövning.

OMSTÄNDIGHETER SOM ÅBEROPAS I MÅLET

Markona

Markona gör gällande att kommunen har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU samt de EU-rättsliga regler som lagen grundas på genom att utesluta Markona från deltagande i upphandlingen. Markona har inte gjort sig skyldigt till något sådant allvarligt fel i yrkesutövningen som kommunen påstår.

Det är riktigt att Markona (tidigare Uppsala Asfaltanläggningar AB, ASFAB) godtagit ett avgiftsföreläggande av Konkurrensverket. Föreläggandet avsåg en upphandling av Vattenfall under våren 2010 och avgiften

uppgick till 293 000 kronor. Denna omständighet är dock inte, särskilt med hänsyn till den lagfästa proportionalitetsprincipen, sådan att den i det aktuella fallet kan anses utgöra ett sådant allvarligt fel i yrkesutövningen som får medföra uteslutning. Genom att felaktigt utesluta Markona från upphandlingen, där Markona annars skulle ha tilldelats kontrakt, har Markona lidit eller kan komma att lida skada.

Inte fel i yrkesutövningen

Det fel som läggs Markona till last i den aktuella upphandlingen tar inte sikte på Markonas verksamhet. Felet saknar även relevans för den aktuella upphandlingen vars syfte är att finna kvalificerade entreprenörer för inhyring av anläggningsmaskiner med förare till de för kommunen ekonomiskt mest fördelaktiga villkoren.

Inte allvarligt fel

Även för det fall rätten skulle finna att Markonas överträdelse av 2 kap. 1 § KL utgör ett fel i yrkesutövningen som avses i 10 kap. 2 § fjärde punkten LOU så är det inte frågan om ett sådant allvarligt fel som avses i stadgandet.

När det gäller den avgift Markona förelades av Konkurrensverket att betala så beräknades denna genom en procentsats av bolagets omsättning på den aktuella marknaden som överträdelsen avsåg beroende av överträdelsens allvar och varaktighet. Den högsta procentsatsen av omsättningen är 10 procent. Allvarlighetsbeloppet för Markona bedömdes till 4 procent vilket innebär att det rör sig om den nedre hälften på allvarlighetssskalan.

Konkurrensverket har inte någonstans i sitt beslut konstaterat att det varit frågan om en "mycket allvarlig" överträdelse. Vad som anges i Konkurrensverkets beslut är att överenskommelser om att fastställa priser *talat för* att bedöma en överträdelse som "mycket allvarlig".

Den överträdelse Markona medgett att man gjort sig skyldig till är en följd av oaktsamhet, vilket inte heller motsägs av Konkurrensverket. Markona beslutade att acceptera den avgift som förelades dem och genom detta har bolaget fullt ut tagit de rättsliga och ekonomiska konsekvenserna av sin oaktsamhet i samband med Vattenfalls upphandling. Markona och Björn Häggblunds Maskiner AB (BHM), var helt öppna med angivande av varandra som underentreprenörer i Vattenfalls upphandling. Denna omständighet framgår också av Konkurrensverkets beslut. Att parterna lämnade identiska anbud avseende flera hundra detaljerade priser talar i sig med tydlighet för att det var okunskap om de aktuella reglerna vilket föranledde de olyckliga anbuden vid upphandlingen 2010. Några tecken på förslagenhet hos parterna finns inte. Rätteligen borde parterna lämnat anbud inom ramen för ett konsortium eller liknande för att tydligare ha klargjort vad syftet med handlandet varit.

Att som i det aktuella fallet ytterligare bestraffas genom uteslutning från nu aktuella upphandlingar saknar all proportionalitet. I andra sammanhang har dylika "dubbelbestraffningar" bedömts stå i strid med grundläggande rättsstatliga principer.

Uteslutning av Markona AB strider mot proportionalitetsprincipen

För det fall rätten trots ovan anförda omständigheter skulle komma fram till att Markonas överträdelse av 2 kap. 1 § KL i och för sig skulle kunna utgöra ett sådant allvarligt fel som avses i 10 kap. 2 § första stycket fjärde punkten LOU så har kommunen i vart fall brutit mot proportionalitetsprincipen genom att i det aktuella fallet tillämpat den aktuella uteslutningsgrunden. Det kan omöjligen vara lagstiftarens avsikt att ett bolag som redan erlagt avgift för en överträdelse av KL för all, eller i vart fall en obestämd, framtid ska vara förhindrad från att delta i offentliga upphandlingar. Syftet med de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU är just att fin-

nas till som en regulator för stävjande av orättfärdiga och oskäligen tillämpningar av de ibland oklara reglerna enligt LOU.

Genom att Markona har uteslutits från upphandlingen har bolaget lidit skada eller riskerat att lida skada.

Kommunens inställning

Avgiftsföreläggandet

Markona har uteslutits ur upphandlingen på den grunden att bolaget gjort sig skyldigt till allvarligt fel vid yrkesutövningen. Konkurrensverket förelade Markona i beslut den 1 december 2011 att till staten betala 293 000 kronor i konkurrensskadeavgift. Beslutet motiverades med att dåvarande ASFAB och BHM som är konkurrerande företag, någon gång under perioden den 18 mars 2010 - 23 mars 2010, direkt eller indirekt har fastställt priser i samband med ett anbudsförfarande avseende transporter av förbränningsrestprodukter från Vattenfall AB Heat Nordics kraftvärmeanläggningar i Uppsala och Knivsta. Överträdelsen har, enligt Konkurrensverket, "begåtts uppsåtligen eller i vart fall av oaksamhet och kan inte ses som ringa."

I beslutet konstaterar Konkurrensverket följande: "I fråga om överträdelsens art har de konkurrerande företagen ASFAB och Hägglunds i hemlighet kommit överens om att fastställa priser. Detta talar för att bedöma överträdelsen som mycket allvarlig" (p. 15).

Vidare konstaterar Konkurrensverket att "[h]orisontella prisöverenskommelser anses till sin art vara mycket allvarliga överträdelser" (p.18). Konkurrensverkets avgiftsföreläggande har godkänts av ASFAB och vunnit laga kraft. Mot denna bakgrund valde kommunen att utesluta Markona från att delta i den aktuella upphandlingen. Markona påstår felaktigt att den

närmare innebörden av allvarligt fel i yrkesutövningen inte klarlagts i doktrin och förarbeten.

Proportionalitetsbedömning

Markona påstår felaktigt att uteslutningen strider mot proportionalitetsprincipen. Det är i och för sig korrekt att en uteslutning ska vara proportionell i förhållande till det allvarliga felet i yrkesutövningen. Det innebär att såväl överträdelsens svårighetsgrad som den tid som förflutit sedan överträdelsen begicks måste beaktas vid bedömningen om det föreligger ett allvarligt fel i yrkesutövningen. När det gäller överträdelsens svårighetsgrad ansluter sig kommunen till den bedömning som Konkurrensverket gör om att överträdelsen är mycket allvarlig. När det gäller tidsaspekten kan ledning hämtas från den praxis som utvecklats avseende leverantörer som, med stöd av 10 kap. 2 § första stycket tredje punkten LOU, uteslutits då de dömts för brott avseende yrkesutövningen. Högsta förvaltningsdomstolen fann det vara förenligt med proportionalitetsprincipen att utesluta en leverantör vars företrädare begått brott i yrkesutövningen då det gått cirka fem år från att det senaste brottet begicks fram till tiden för anbudsgivningen (RÅ 2010 ref. 79 som för övrigt just avser Markona). Den nu aktuella överträdelsen ligger tidsmässigt så nära den överprövade upphandlingen så att uteslutningen av det skälet inte kan anses stå i strid med proportionalitetsprincipen.

DOMSKÄL

Fråga i målet är om kommunen haft skäl att utesluta Markona från upphandlingen på den grunden att företrädare för Markona gjort sig skyldig till allvarligt fel vid yrkesutövning enligt 10 kap. 2 första stycket fjärde punkten LOU.

Vid överprövningar enligt LOU gäller att förvaltningsrätten i princip endast prövar de särskilt angivna frågor och omständigheter som sökanden tar upp.

Enligt 10 kap. 2 § första stycket fjärde punkten LOU får en leverantör uteslutas från att delta i en upphandling, om leverantören har gjort sig skyldig till allvarligt fel i yrkesutövningen och den upphandlande myndigheten kan visa detta.

Allvarligt fel vid yrkesutövning

Den första frågan i målet förvaltningsrätten har att ta ställning till är om den överträdelse det aktuella avgiftsföreläggandet avser kan ligga till grund för en uteslutning på grund av allvarligt fel i yrkesutövningen. Det är i målet ostridigt att Konkurrensverket har utfärdat ett avgiftsföreläggande till följd av den överträdelse som skett. Markona har anfört att tidigare överträdelse saknar relevans för aktuell upphandling, samt att felet i vart fall inte kan anses utgöra ett allvarligt fel med hänsyn till den förelagda avgiftens storlek i förhållande till bolagets omsättning.

Det är den upphandlande myndighetens sak att visa att ett allvarligt fel i yrkesutövningen föreligger. Det är tillräckligt att det framgår av den utredning som finns tillgänglig för den upphandlande myndigheten vid beslutstillfället att en uteslutningsgrund föreligger.

Av förarbetena till bestämmelsen i 10 kap. 2 § första stycket fjärde punkten LOU (prop. 2006/07:128 s. 390) framgår bl.a. följande. Bestämmelsen har utformats i överensstämmelse med Europaparlamentets och rådets direktiv (EG) nr 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster. Av beaktandesats 43 framgår vad avser fjärde punkten att om det finns bestämmelser i nationell rätt som avser otillåten samverkan vid offentlig

upphandling, och en överträdelse har skett som lett till lagakraftvunnen dom eller beslut med likvärdig effekt, kan överträdelsen betraktas som brott mot den ekonomiska aktörens yrkesetik eller som ett allvarligt fel. I 6 § konkurrenslagen (1993:20) [nuvarande 2 kap. 1 § KL, förvaltningsrättens anmärkning] finns ett förbud mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag motsvarande vad som gäller även enligt artikel 81 i EU-fördraget när förfarandet kan påverka handeln mellan medlemsländerna. En överträdelse av någon av dessa bestämmelser kan bl.a. avse otillåtet samarbete i samband med upphandling.

Konkurrensverket har förelagt Markona att utge konkurrensskadeavgift om 293 000 kronor till följd av en överträdelse av förbudet i 2 kap. 1 § KL mot konkurrensbegränsande samarbete. Enligt föreläggande har överträdelsen bestått i att Markona tillsammans med ett konkurrerande företag direkt eller indirekt har fastställt priser i samband med ett anbudsförfarande avseende transporter av förbränningsprodukter.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan finner förvaltningsrätten att Markona gjort sig skyldigt till allvarligt fel vid yrkesutövningen.

Proportionalitetsprincipen

En uteslutning på grund av allvarligt fel vid yrkesutövning ska på motsvarande sätt som gäller enligt bestämmelsen i 10 kap. 2 § första stycket tredje punkten LOU vara proportionell i förhållande till det allvarliga felet i yrkesutövningen. Förvaltningsrätten har således att ta ställning till om det med hänsyn till det allvarliga felet i yrkesutövningen anses proportionellt att utesluta Markona ur upphandlingen.

Enligt aktuellt avgiftsföreläggande framgår att Markona tillsammans med det konkurrerande bolaget BHM i hemlighet har kommit överens om att fastställa priser. Överträdelsen har begåtts uppsåtligen eller i vart fall av

oaktsamhet och kan inte ses som ringa. Konkurrensverket fann överträdel-
sen som mycket allvarlig.

När det gäller den tid som förflutit sedan aktuell överträdelse ska den tids-
rymd som följer av praxis gällande proportionalitetsbedömningar avseende
bestämmelsen i 10 kap. 2 § första stycket tredje punkten LOU tillämpas
även för fjärde punkten (RÅ 2010 ref. 79). Det framgår av avgiftsföreläg-
gandet att överträdelserna skedde någon gång under perioden den 18 mars
2010 - 23 april 2010. Det har således gått cirka tre år från aktuell överträ-
delse till dess att anbudstiden löpte ut i aktuell upphandling.

Förvaltningsrätten anser mot bakgrund av syftet med uteslutningsreglerna i
10 kap. 2 § LOU och med hänsyn till överträdelsens svårighetsgrad, karak-
tär och tillvägagångssätt, samt till den tid som förflutit sedan överträdelserna
begicks, att det inte kan anses strida mot proportionalitetsprincipen att vid
tidpunkten för anbudstidens utgång utesluta Markona från den i målet ak-
tuell upphandling. Ansökan ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1A LOU)

Klas Innerstedt
rådman

Målet har handlagts av Kristine Nilsson.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att prövningstillstånd meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Vanligtvis får, då kammarrätten inte har fattat något interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, avtal slutas omedelbart. I de fall där kammarrätten har fattat ett interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt det interimistiska beslutet. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.